

בשקט, בני שינוי בחוק, קם בישראל למעשה מישרר נשיאותי נוסח צרפת.

כאשר יבוא השבוע נשיא צרפת, פראנסואה מיטראן, לביקור רשמי בישראל, הוא ימצא מדינה שהי מישרר בה שונה, לכאורה, מזה הקיים בצרפת. המארח שלו, יצחק נבון, הוא נשיא ייצוגי בלי סמכויות, ואילו ראש הרשות המבצעת הוא ראש-הממשלה, מנחם בגין. בצרפת, לעומת זאת, הנשיא הוא האיש המרכזי בידיו את הכוח הפוליטי.

על פי חוקת הקהיליה הצרפית תית ("החמישית"), שהומצאה על-ידי שארל דה-גול, הנשיא הוא ראש הרשות המבצעת. אך בניגוד לנשיא האמריקאי, שהוא נשיא וראש-הממשלה בעת ובעונה אחת, יש בצרפת גם ראש-ממשלה, המת מנה על-ידי הנשיא באישור הפרלמנט. ראש-הממשלה יושב ראש בישיבות הממשלה ואחראי על תפקודו, אך הוא כפוף לנשיא, שהוא המושל האמיתי.

כל זה שונה מאוד מן המישרר המדיני האמור להיות קיים בישראל. אך במאוס 1982 שונה ה מישרר המדיני הנוגז למעשה בישראל מזה הקיים על הרבה באורח מורה. הוא התקרב מאוד דווקא למישרר הקיים בצרפת.

ראש-הממשלה ארליך, הי שינוי החל עם פגיעתו של ראש-הממשלה, שנפל בחדר-האמבטיה בנסיונות הלוטות עדיין בערפיל. באזכור כמה חודשים, אך מנחם בגין עדיין אינו עומד על רגליו. נוצר נוהל ממשלתי, הנובע כביכול ממצב-בריאותו של בגין, אך רבים בצמרת-המדינה סבורים כי יש לנתח זה גם סיבה אחרת: מנחם בגין אינו ממנה לחזור ל מצב הרגיל. נוח לו להפקד בדיוק בצורה שהוא מתפקד כעת. ראש-הממשלה יושב בביתו או בלישכתו, מקבל את כל ההחלטות

ההתנהגה המעשית. מצב זה נוח לבגין, שאינו איש-מינהל. אין זה תענוג לשבת בראש הממשלה, שרמת הבריה ירודה, ושבה מדליי פיסם הכל, והכל מגדפים את הכל. לעומת זאת יודעים הכל כי בגין הוא המחליט — לבדו או בעצה אחת עם יועצים הנבחרים על-ידי — את כל ההחלטות החשובות. הוא משתף בהן את השרים שהוא מוכן לשתף אותם לצורך העניין, כגון אריאל שרון, יצחק שמיר ו/או יצחק בורג. זוהי ההתנהגה המעשית, שפעלה השבוע במשבר-הנסיגה בדרום (ראה עמוד 5). כאשר מתעוררת סאלה בממשלה, יודעים השרים להבחין בין חשוב וטפל. עניינים "טפלים", ובעיקר כלכליים, מוכרעים על-ידי הממשלה, אך כפופים גם הם לווינו של בגין. עניינים החשובים לבגין אינם מוכרעים, עד אשר ברור לחברי-הממשלה מהי דעתו של ה מנהיג.

מישרר זה אינו כתוב בשום חוק או חוקה, אך בחיים הפוליטיים, המציאות חוקה מכל חוק כתוב, ולפי שעה זוהי המציאות של ממשלת-בגין. היא תישאר כך עד שמנחם בגין יחליט רשמית. שהוא

עוצרי הנסיגה מוז מחסום צה"ל * לא לזולז בגין

החשובות, מתערב בכל עניין הי נראה לו כחשוב, מזמין אליו את מי שהוא רוצה להזמין אליו. כך הוא פועל כמו נשיא צרפתי.

לעומת זאת מניח בגין את ניהול ישיבות הממשלה, ואת הניהול הי יומיומי של הממשלה עצמה, לסגן ראש-הממשלה שימחה ארליך, שי אינו מפריע לו ואינו מתחרה בו. ארליך קיבל למעשה את המעמד של ראש-ממשלה צרפתי. לעיתים, כאשר רוצה בגין להעניק כבוד ומעמד לדויד לוי, נשלח ארליך לחו"ל, ולוי יורש זמנית את מקומו. * במרכז: צחי הנגבי, בנה של גאולה כהן.

"חרב" כהנא כחייד ברמאלדה וכמורד בימית סמל המצב

עכשו בשילטון! — מחשבה זו הבזיקה השבוע בראשם של אורי חים רבים, וביניהם גם מי שהצביעו לפני תשעה חודשים בלבד "רק לא ליכוד".

הקרב הגדול על הנסיגה החל. ואחרי חודשים ארוכים של היסוס ואולטימיה, החל המישרר של בגין להתנהג לפתע כממשלה אמיתית. "יבות-הבליזת עשה מילח" מה? המתנהלים ועוצרי-הנסיגה שגו כפי שגו רבים בעבר: הם יזלוזלו במי שהיה מפקד האירגון הצבאי-הלאומי. יזלוזלו זה התנגם באישים רבים בממשלת-המנדאט הבריטי, בממשלת-ישראל ואף ב"נהגת-הרשות, כמו שמואל תמיר ועזר וייצמן.

לא-פעם היה נדמה שבגין איבד את השליטה, שהתעייף, ששוב אינו מסוגל לפעול, להחליט, להעז. ותמיד מתעוררים יריביו באחד הי ימים ונוכחים לדעת כי היתה זאת טעות: בגין מסוגל להנחית עליהם מכת-פתע מהממת.

מבחינה זו יש התאמה רבה בין בגין ובין שר-הביטחון שלו, אריאל שרון. כמצביא בשדה-הקרב היה אריק מודע תמיד לחשיבות של מומנט ההפתעה וליתרון שיש למי שמסוגל להנחית מכת-פתע. הצו הישן — "ובתחבולות עשה מילחמה!" — מתאים לשרון כשם שהוא מתאים לבגין.

ההפתעה והתחבולה ציינו את פעולות השבוע. אחרי שהממשלה עמדה מן הצד במשך חודשים ארוכים, כאשר הופר החוק בגלוי, הוצת הוושחת רכוש, נחסמו כבי שים, נתפסו בתים ריקים והוקמו התנחלויות בלתי-חוקיות. ירדה לפתע ידו של צה"ל על האיזור.

רפול וכהנא. יתר על כן, כאשר הופיע בשטח הרמטכ"ל, רפאל איתן, וגאם לפני המתקומים מים נאום בעברית עילגת, שמתוכו השתמעה בבירור אהדתו לעוצרי-הנסיגה ונכונותו לפעול למענם, הונחתה גם עליו מכת-פתע בלתי-צפויה של בגין. האזהרה שלו ל-רמטכ"ל, בעיקבות דרישת שרון לאיים עליו בהדחה (ראה עמוד 5), ביטאה את החלטתו הנוחושה.

עוצרי-הנסיגה עמדו המומים. הם נאלצו להתכנס, לטכס עצה, לערוך את שובן-הנפשו. לפניהם הועמדה ברירה פשוטה: להפעיל כוח, להשתמש בנשק ולהתקומם נגד צה"ל, או לקבל על עצמם את הדיון.

את המצב החדש סימל, כרגיל, "הרב" מאיר כהנא. לפני שבוע בלבד הופיע כהנא ברמאללה במדי צה"ל, כחייל שילטונות-הכיבוש, ורדה במפגניים ממחנה-השלוש (העולם הזה 2321). השבוע צץ בולט מאוד על-ידי עוצרי-הנסיגה האחרים, וביניהם אנשי התחטיה, שלא רצו להזהות עם הסגנדליים

האלים, העלול להתגרות בצה"ל על דעת עצמו. המערך הערוב, לעומת נחיר שות-ההחלטה הפיתאומית והמרי שימה של ראשי הליכוד, בלטה האומללות של הנהגת-המערך. כל אשר קרה בשנים האחרונות לא היה קורה, אילו נהגו ראש-הממשלה יצחק רבין ושר-הביטחון שימעון פרס לפני שנים בקדום כפי שנהגו בגין ושרון השבוע בחבל ימית.

כאשר נקטה הממשלה באמצעים הדרושים לשמירת החוק ולקיום החלטות הכנסת, היה סביר להניח כי המערך יתייצב מאחריה ויצביע בעד הממשלה, כדי להמחיש קבל עם ועולם (פשוטו כמשמעו) את הרוב העצום המתנגד להתקוממות עוצרי-הנסיגה.

אך המערך לא היה מסוגל לכך. בניגוד ליוסי שריד, שהצטיין בחוש פוליטי בריא ושהודיע כי יצביע בעד הממשלה, החליט המערך להי מנע מהצבעה על הצעת אי-האמון של התחיה.

היתה זאת החלטה עגומה. המערך הצביע יחד עם הליכוד בעניינים נים פחות חשובים, שבהם היה המערך דווקא צריך לעמוד על עצמאותו. אך השבוע, בעניין שב נפש האומה והמישרר הדמוקרטי, לא היה מסוגל לכך. הסיבה: כמה מחבריו, שנבחרו על-ידי שוחרי-השלום שהתפתו לסיסמה "רק לא ליכוד", הודיעו שיצביעו בעד הצעת התחיה.

רק הדמיון הפרוע יכול היה לתאר לעצמו, השבוע, מה היה מתרחש עכשו במדינה — ומה עוד עלול היה להתרחש עד 26 באפריל — אילו עמדה בראש הי מדינה ממשלה של המערך.

עיתונות

ילד נזור

המאבק על חופש העיתונות אינו מתנהד רק בבירות, אלא גם בימית ובגונן.

ילד נוף עשוי למצוא אף ר אחת סיבות לנזיפה — ובלבד שי לא יצטרך להודות בכך שהנזיפה אכן הגיעה לו. ההורים אינם צודי קים, המורה שונא אותו, השופט הוא משוחד.

ממשלת-ישראל דומה לילד זה. כאשר עיתוני-העולם, וביטלסם הי ידידותיים ביותר לישראל, נזופים בה בלי-הרף היה התנהגותה בשטח חים הכבושים, מחפשת הממשלה מתחת לאדמה סיבות שסיבירו נזיר פה מורה זו. סיבות רבות נמצאו בעבר: "העולם כולו נגדנו", "ה גויים הם אנטי-שימים, יש רוב ארי טומטי באו".

ארכימדרס כאמבמ. לפני שבוע מצאה הממשלה סיבה חד

שה וטריה. כמו ארכימדרס, שקרא "מצאתי!" בעודו שוכב באמבט, גילתה הממשלה את הסיבה האמיתית לעמדת העיתונות העולמית. פשוט מאוד: כתבי העיתונים בבירות מוחזקים כבני-ערובה על-ידי "המחבלים" וטריה. העיתונים נאלצים לכתוב כנגות ישראל, ו לטובת הפלסטינים, כדי להגן על חיי כתביהם בבירה הלבנונית. כמו כל חזית. היתה זאת תיאוריה מורה, שעוררה תגובות של תמיהה וועם במערכות העיתונות ורשתות-הטלוויזיה, שאת חסדיהם מבקשת ישראל לרכוש. אמנם, בירות היא עיר מסוכנת לעיתונאים. משוטטים בה חברים מזוינים של עשרות אירגונים — ימניים ושמאליים, מוסלמיים וגוצריים, פלסטיניים ולבנוניים, פרו סוריים ופרו-עיראקיים, דרוויים ושיעיים. לכולם אצבע על ההדק, וכולם יורים בקלות. החיים הם זולים.

הדעה הנחרצת של כל העיתונות העולמית: אין הדיווח העיתוני נאי מושפע מן הסכנה שבה נחר נים הכתבים. העיתונאים רגילים לסכנות של מצב-מלחמה, וביי רות אינה מסוכנת יותר מכל חזית אחרת, שבה פועלים העיתונאים בקו-החזית.

מה יש להסתיר? העיתונאים הזרים בישראל הגיבו על האשמות בדרך משלהם. בהודעה המנוסחת בעדינות, אך בבירור, הצביעו על כך שממשלת-ישראל היא הפועלת לחצת רגי ליהם של העיתונאים ולמניעת סיי קור הגון של המתרחש.

הכוונה היתה בעיקר למאורעות בגדה המערבית, שבה נעצרו לפני שבוע כמה עיתונאים זרים, שניסו לסקר את ההפגנה שהשקפה של שוחרי-השלום הישראלים, שפורו רה בכוח. בעזרת גז מדמיע על ידי מתנחלים ימניים במדי-צה"ל. אולם למחרת היום היו לעיתונאים הזרים המקומיים סיבות טורבות עוד יותר להתלונן.

בשני קצוות-המדינה הוכרזו שחחים כ"איזורים סגורים". צה"ל היטל עליהם מצור מסיבות שונות וסותרות. בצפון, שם קיימו הדרו זים של רמת-הגולן שבייתה שקטה ומרשימה, נסגר האיזור כפולת ענישה קולוניאלית, שהדגישה כי הסיפור הרישמי לא הפך את הש טח לחלק אמיתי של מדינת-ישראל. בדרום הוטל המצור על המת קוממים של התנועה הלא-עצירתית הנסיגה, שניסו לבצע פוטש נגד השלום.

בשני המיקרים היו הקורבנות העיקריים העיתונאים. היתה זאת פעולה מטופשת ר פסולה כאתה. היא עוררה בעולם כולו את הרושם כי מאחורי המחט סומים קורים דברים איומים, שי מגוי וגמור על הצבא להסתירם. שהרי אם הכל מתנהל כשורה, מדוע נמנע מן העיתונאים לסקר את המתרחש?

הפורענות אורבת. אך הי היבט הישראלי חמור אף מן ההשלכות התעמולתיות ברחבי הי עולם. דווקא כאשר צה"ל מופעל כדי לסגור איזור — ותהיה הסיבה כאשר תהיה — חייבת העין הפקור זה של העיתונות לפקח על המת רחש. צה"ל אינו מדינה בתוך מדינה, ואינו משרת מישרר דיקטטטורי, בהיותו צבא-העם, הכפוף למוסדות הדמוקרטיים, חובה היא להכפירו לביקורת בלתי-מפורעת, ודווקא באיזור סגור, שבו גדול הפיתוי לחריגות, חובה זו של הי מישרר הדמוקרטי חובה שיבע תיים.

כי במקום שבו אין העיתונות יכולה לפעול בחופשיות — והיה זה בימית או ברמאללה, במגדל-אל-שאמס או בשכונת-קסטמון — אורבת הפורענות.

אחרי כמה ימים, הותרה לעיתונאים הכניסה לדרום. הצפון נשאר נעול.